

حکومت و آزادی

در

رژیمهای دیکتاتوری و دمو کراسی

اعتقاد به ابدی و غیر قابل تغییر بودن اصول کمونیزم - اعتقاد به جبری و قطعی بودن حاکمیت جهانی کمونیزم - دشمن آشتی ناپذیر شناختن مخالفین - تصور امکان تعریک مخالفین درد نیای کمونیزم - تعصب شدید و بالآخره عدم امکان تحمل مسلک کمونیزم به تمام جامعه بشری دیکتاتوری بیرون حمانه و ابدی حزب کمونیست و رهبران آن را از ام آور نموده و از انسانهای تحت سلطه کمونیزم سلب آزادی مینماید.

مقدمه

قبل از آنکه باصل مطلب پیردادیم نکته‌ای را لازم است متنظر گردیم و آن این است که نویسنده اعتقاد راسخ دارد که عناصر کمونیست و طرفداران و پیروان آن از دوسته کاملاً متمایز تشکیل میگردند و اکثریت قاطع با آن دسته‌ایست که در ابتدای امر بامید و آرزوی رسیدن به بزرگترین آرمانهای جامعه بشری یعنی : آزادی - برابری - برادری - عدالت و رفاه عمومی و صلح جاویدان به کمونیزم گرایش پیدا مینمایند.

باید این حقیقت عربان را قبول کرد که این انسانهای شریف تمام‌زندگی و هستی خویش را فدای آرزوهای مقدس خویش مینمایند و باید اذعان نمود که آنان غافل از این هستند که با دست خویش چه زنجیرهای سنگینی تهیه مینمایند

که بدست و پای ملیونها انسان آزاد زده و آنان را به برگانی تبدیل خواهند نمود.

و اگر کسی این حقیقت را قبول ننموده و تصور نماید که گرایندگان به کمونیزم از ابتداء عناصر پلید و جانی بوده‌اند هیچ وقت قادر به درک کمونیزم و علل موقفیت پیروان آن نخواهد شد و دراینمورد انصافاً هواردافاست کمونیست مؤمن و شریف در گذشته وضد کمونیست مبارز و سرسخت و پسردوست درحال حاضر جان کلام را به رشته تحریر کشیده لذا ماخود را بی نیاز از ادامه این بحث دانسته و عیناً چند جمله از نوشته‌های این نویسنده توافا را از کتاب (خدای عربیان) نقل مینمایم.

«مایی که در جوانی و غرور و امید خود زندگی و آتش‌هستی خویش»
«دا سو گند خورده داد گری و مساوات کرده بودیم با پلیدی یکجا»

«آمدنی بودیم من تنها حزب کمونیست امریکا را از نزدیک می‌شناسم»
«ولی در بازه این سازمان کوچک باید بگویم (واباصافت و ایمان)»
«می‌گوییم و به این گفته اگر نیاز باشد قسم می‌خورم) که هر گز در»
«جماعتی این گونه خرد - اینهمه قلب پاک اینهمه انسان پاکزاد و»

«نیک اندیش - اینهمه مردوزن صدیق و راست اندیشه ندیده‌ام»
«و اگر شما مایی که این را می‌خواهید نتوانید گفته مادر است بشمارید»
«و با وجود اینکه من خود از آن گروه برپیده‌ام و هر گز نمی‌توانم»
«آن را یاران خویش بخوانم در آنجه گفته‌ام حقیقتی بیینید نه تنها»
«هر گز پیچیده‌ترین و شگفت‌آورترین معماهی عصر خویش را درک»
«نخواهید کرد بلکه از هیچیک از معماهای تاریخ بشر سر بدر»
«نخواهید آورد. از این گذشته آنچه را از این پس می‌اید نیز نخواهید»
«فهمید.»

هواردافاست

خدای عربیان صفحه ۳۶۴

همین دسته هستند که با امید و آرزوی خدمت به جامعه بشریت به کمونیزم گراش پیدا کرده و هر گونه سختی و شکنجه وزندان و اعدام را به امید رسیدن به مقدسترین آرامانهای بشری یعنی آزادی برابری - برادری - عدالت و صلح تحمل مینمایند.

همین دسته هستند که پس از رسیدن به حکومت کمونیزم

متوجه میشوند که این راه صعب و دشوار و پرنشیب فراز را پیموده
بجای بهشت کمونیزم به دوزخ بس و حشتناک و هراس انگیز
رسیده‌اند :

به قول هوارد فاست که میگوید :

«ولی برای من هم این معدترها ارزش قدره اشکی را که بیگناهی،
درزیز شکنجه میریزد ندارد . من بیست سال از عمر خود (ابوس،
این کار گذاردم که بر اساس تئوری آنها یکه خود را (مارکسیست)
میخوانند تصویری از جهان برای خویش بسازم . پس از بیست سال،
تازه فهمیدم منظور کارل مارکس از اینکه گفت (من مارکسیست نیستم)
چه بوده است . تئوری اگر بر ارش نباشد . جزئی از علم و اسلوب
علمی بحساب می‌اید . ولی اگر ما بخواهیم مختصری از خدامنشی،
کمونیزم را به فهمیم و یا به دیگران به فهمانیم باید در آغاز کار پی،
بیریم که سروکارمان باعلم اجتماع و پارشته‌ای دیگر از علوم نیست
 بلکه با وحشتی پرده دریده درندگی تو سناک و جهله‌ی هر انسانگیز،
است.»

«عصر ما عصر جنبش‌ها و کشمکش‌های عظیم انسانها و ملل است . ولی چون،
جنبشی تابدین پایه بزرگ و عالمگیر شد معنی و خصوصیات خود،
را از دست میدهد و این برای من فرمیانیست زیرا من نه بیطرفو،
نه ناخودآگاه . من درباره آنچه بوده‌ام و زندگی کرده‌ام مینویسم،
و بنابراین نمیتوانم در نوشته‌های خود خشم - شرم و تنفر را راه،
ندهم زیرا تنها من نیستم که در پیشگاه خلق خوارشده‌ام بلکه نسلی،
شجاع و پر شور نیز بامن همراه بوده است . نسلی از مردان»
و زنانیکه به کوشش حصار بهشت را به چنگ و دندان پیموده‌اند،
و آنگاه چون به عرش اعلی رسیده‌اند و به آنسوی حصار چشم،
دوخته‌اند خود را تماش‌گر جهنه‌ی نیز شیوه‌اند باید خود این،
سفر را رفت خود چون هر فرد کمونیست این دیده‌گاه را دید تا به،
معنی آن پی برد هیچ‌گونه تئوری - هیچ‌گونه عینیت تاریخی جانشین،
این امر نتواند شد.»

هوارد فاست

خدای عربان صفحه ۵ و ۶

واقعاً باید اعتراف کرد که تحت تأثیر تبلیفات وسیع و دامنه‌دار کمونیزم بسیار مشکل است که انسان بتواند چهره واقعی کمونیزم را مشاهده نماید. بودند کمونیستها اینکه سالیان دراز و با چندین دهسال در راه پیروزی کمونیزم جان‌فشنی نموده و موقعی پی به تأثیر اعمال خود برندند که در تهیاه چال بهزنجیر کشیده شده‌اند و بدنبیست برای نامه نامه آیخه این بشویک قدیمی را که پس از سی سال واندی مبارزه متوجه جنایات کمونیزم شده و تازه آنرا هم باور نمیکرد؛ از گزارش سری خوشچف به کنگره بیستم حزب کمونیست (بلشویک) شوروی عیناً نقل نمائیم.

«کمیته مرکزی حزب کاملاً لازم میداند که کنگره را از چند فقره «پرونده ساختگی علیه اعضای کمیته مرکزی حزب که در هفدهمین» «کنگره انتخاب شده بودند مطلع سازد. یک نامه از تحریکات» «شم آور پرونده سازی نفرات انگیز و نقض جنایت کارانه قانونیت» «انقلابی موضوع عضوی البدل سابق دفتر سیاسی کمیته مرکزی» «حزب ویکی از پرسنله ترین مبارزین حزب و دولت شوروی یعنی «رفیق آیخه میباشد که در سال ۱۹۰۵ به عضویت حزب درآمد» «سر و صدای حضار) رفیق آیخه در ۲۹ آوریل ۱۹۳۸ باستاندازک» «افتر آمیز بدون حکم دادستان اتحاد‌جاماهیر شوروی توقیف شد» «حکم ۱۵ ماه پس از توقیف صادر گردید.

«رسیدگی به پرونده آیخه که بابتانی و پرونده سازی توأم بود» «یکپارچه نقض شدید قانونیت شوروی بود. آیخه در اثر شکنجه» «مجبور شدن که صورت مجلس را که تاریخش به عقب برده شده بود» «حاوی اعتراضاتی بود که بوسیله قاضی بازپرس تنظیم گردیده بود» «امضاء نماید ضمن آن صورت مجلس او و مبارزین عالی مقام دیگری» «متهم به فعالیت‌های ضد شوروی شده بودند».

«در تاریخ اول اکتبر ۱۹۳۹ آیخه نامه‌ای برای استالین فرستاد» «و ضمن آن صریحاً مجرمیت خود را تکذیب نمود و تقاضای رسیدگی» «مجدد ب پرونده را نمود. وی در نامه خود چنین نوشت.»

«هیچ ذلتی بالاتر از این نیست که در زندان دولتی هستم» «که همیشه بخاطر آن دولت مبارزه کرده‌ام.»

« یک نامه دیگر آیخه نیز در دست است که وی در ۲۷ اکتبر ۱۹۳۷،
 « برای استالین فرستاد و در این نامه وی حقایق قانع کننده‌ای را،
 « تذکر داده و اتهامات افترآمیزی که علیه اعنوان شده بود تکذیب،
 « و ثابت نمود که این اتهامات تحریک آمیز از یک طرف تبیجه عملیات،
 « طرفداران واقعی تروتسکی است که در صدد انتقام از توقیف خود،
 « بدست آیخه که در آن موقع دیگر اول کمیته مرکزی ناحیه سیبری،
 « غربی بود برآمده‌اند و از طرف دیگر تبیجه پرونده سازی فرماید،
 « قضات بازپرس میباشد. »

در نامه دومی آیخه چنین نوشت:

« در ۲۵ اکتبر امسال بمن اطلاع دادند تحقیقاتی که درباره من،
 « شروع شده بود خاتمه یافته و بمن اجازه داده شد که از مدارک،
 « تحقیق اخلاص نمایم اگر یکصدم جنایاتی را که بمن نسبت،
 « داده شده است مرتب شده بود هر گز جرئت نمیکردم این نامه،
 « را قیل از اعدام برای شما بفرستم ولی من حتی مرتب یکی از،
 « جنایاتی که بمن نسبت داده شده است نشده‌ام. و جدا نم پاک است،
 « و حتی به سایه کوچکترین عمل خلافی هم آلوهه نیست هر گز،
 « در دوران عمرم بشما دروغ تکفتم وامر و ز هم که،
 « تقریباً در قبر هستم دروغ نمیگویم. وضع من نمونه
 « بارز تحریک و افتراء و نقض اصول ابتدائی قانونیت،
 « انقلابی است. »

« اعتراضاتی که در پرونده من درج نموده‌اند نه تنها مضحك است،
 « بلکه برعلیه کمیته مرکزی حزب کمونیست (بلشویک) اتحاد،
 « شوروی و شورای کمیسرهای مردم هم افتراهایی دارد. زیرا،
 « تصمیمات صحیح کمیته مرکزی حزب کمونیست (بلشویک) اتحاد،
 « شوروی و شورای کمیسرهای مردم که بستور من اتخاذ شده چون،
 « در آنها شرکت نداشتم به عنوان اقدامات خصمانه سازمانهای ضد،
 « انقلابی که بنابه پیشنهاد من انجام گرفته خوانده شده است اکنون،
 « میخواهم از شرم آور ترین قسمت زندگانیم و از مجرمیت،
 « بزرگ خودم در مقابل شما و حزب سخن گویم ..... »

« این اعتراضات فعالیت انقلابی من است . . . حقیقت »
 « بدین منوال است : چون قادر به تحمل شکنجه‌های »
 « اوشاکف و نیکلایف و مخصوصاً اوشاکف نبودم که »
 « میدانست دندوهای شکسته‌ام به خوبی جوش نخورده »
 « و باعث دردهای شدیدی بود مجبور شدم خود و دیگران »

« را متوجه نماییم :

« قسمت اعظم اعتراضات توسط اوشاکف تلقین و یادیکته شد و بقیه »
 « ناشی از یادبودهای شخصی از مدارک آن . کا . و . د . سیبری »
 « غربی است که مسئولیت کامل آنها را قبل مینمایم هرگاه بعضی از »
 « قسمتهای داستان ساختگی اوشاکف که من امضاء نمودم باهم تطبیق »
 « نمیکردم امکن برجسته که متن جدیدی را امضاء نمایم - چنین »
 « جریانی هم برای روایم و پیچ که قبلاً به عنوان عضو شکله احتیاط »
 « منسوب و سبسب دون اطلاع نامش حذف شد روی داد برای رهبر »
 « شبکه احتیاط که بوخارین تشکیل آفراد رسال ۱۹۳۵ به خود نسبت »
 « میداد همین ماجرا اتفاق افتاد . در وله اول من نام خود را »
 « نوشتم ولی بعداً به من دستور داده شد که نام مژاواک را بنویسم - »
 « وقایع مشابه دیگری هم بعداً روی داد . . . »
 « من از شما خواهش و تمنا دارم نه به خاطر رهائی جانم بلکه بخطاطر »
 « کشف تحریکات پست و مخصوصاً به علت دروغهای جنایت آمیز و »
 « روح فرمایگی که مانند ماری بدور افرادی شماری پیچده است »
 « پرونده مرا بازدیگر مورد رسیدگی قرار دهید من هرگز بشما »
 « خیانت نکردم - من میدانم که در اثر اعمال پست و فرمایه »
 « دشمنان حزب و ملت که تحریکات علیه مرا باعث شدند مرده و »
 « از بین خواهر رفت . »

« بنظر میرسد که اظهارات به این مهمی شایان مطالعه »
 « گمیته هرگز بود معنی‌دا این کار انجام نشد و در عوض »
 « متن اظهارات تسلیم بریا گردید و بد رفتاری شدید با »
 « رفیق آیخه نامزد دفتر سیاسی ادامه یافت . »
 « در تاریخ دوم فوریه ۱۹۴۰ آیخه بدادگاه فرا خوانده شد و »

« مجرمیت خود را تکذیب و چنین اظهار نمود :
 « در آنچه که به اصطلاح اعتراضات من نامیده شد باشندای »
 « امضاهاییکه در ذیل صورت مجلس بزور از من گرفته »
 « شد کلمه توسط من نوشته نشده است - اعتراضات تحت »
 « فشار قاضی باز پرس که از روز توقيفم مرآ تحت شکنجه »
 « قرارداد بزور از من گرفته شد و من این مهملات را »
 « نوشتیم - مطلبی که برای من حائز کمال اهمیت است این است »
 « که به دادگاه و حزب و اسلامیان بگویم که من مقص نیستم . من »
 « هر گز تقصیر هیچ نوع توطئه ای را به گردندارم - من با ایمان »
 « به حقانیت سیاست حزب هما نظوریکه در طی حیاتم به آن ایمان »
 « داشتم خواهم مردم ».

« آیخه در چهارم فوریه تیر باران شد (ابراز انرجار)
 « حضار) و اکنون کاملاً مسلم است پرونده آیخه از «
 « ابتدا ، تا انتها ساختگی بوده و پس از مرگ بوی اعاده »
 « حیثیت شد ».

از گزارش سری خروشچف
 به گذره بیست حزب کمونیست (بلشویک) اتحاد شوروی
 خواندن گران گرامی این فقط یک نمونه بسیار کوچک از
 جنایات کمونیزم میباشد و این اعمال جنایات آمیز مر بوط به آن
 دسته از کمونیستها است که پس از رسیدن به قدرت چهره واقعی
 خود را نمایان ساخته و به چنان درخیمانی تبدیل میگردند که
 جامعه بشریت کمتر نظری آن را دیده است . و هم اینها هستند که بنام
 رهبران از سازمان پیچیده کمونیزم و دیکتاتوری بیش از آن حد اکثر استفاده
 را نموده و عناصر شریف را که به امید و آرزوی رسیدن به آرمانهای مقدس بشریت
 یعنی آزادی - برابری - برابری - عدالت - صلح به کمونیزم گریدند چنان
 زبون و عاجز مینمایند که قادر به هیچگونه عکس العمل نمیگردند .
 همین رهبران هستند که این عناصر شریف و انسان دوست را به آدمکشان
 و مأمورین شکنجه و آزار تبدیل مینمایند .
 این تهمت و افتراء دشمن نیست بلکه بقول خروشچف اعتراض :

«یکی از برجسته‌ترین مبارزین حزب و دولت شوروی یعنی رفیق آیخه میباشد که در سال ۱۹۰۵ به عضویت حزب درآمده و بعد از ۳۵ سال فعالیت انقلابی مورد اینهمه شکنجه و آزار قرار گرفته و سپس تیرباران شده است.

این جمله آیخه که میگوید:

داکنون میخواهم از شرم آورترین قسمت زندگانیم و از مجرمیت بزرگ خودم در مقابل شما و حزب سخن گویم ..... این اعتراف فعالیت انقلابی من است ...

شاید آیخه تا لحظه تیرباران هم تصور نمیکرد که حقیقتاً بزرگترین جرم او این بوده که برای اسارت ملیون‌ها انسان آزاد سالیان دراز فعالیت و مبارزه کرده است ؟

منتظر اصلی از برشته تحریر کشیدن این سلسله مقالات این است که بخوانندگان گرامی بخصوص به شیفتگان راه آزادی و برابری و براذری و عدالت و صلح تاجرانی که ممکن است چهره واقعی کمونیزم را بطور عریان نشان دهیم و اگر یکصدم هم موفق باشیم این مهم گردیم خوشحال خواهیم بود و در خاتمه متذکر میگردد که نویسنده به مشکلات این امر در مقابل تبلیغات وسیع و دامنه‌دار کمونیزم از یک طرف و نواقص موجود در دژیمهای دموکراسی از طرف دیگر کاملاً وقوف دارد و با اینهمه حال هرچه فکر کردم به این نتیجه رسیدم که ترس از مشکلات نباید مانع از آن گردد تا جائیکه ممکن است از انجام این وظیفه دشوار و سنگین سر باز ننم.

حکومت و آزادی

تردیدی نیست که باید هدف اجتماع تأمین سعادت افراد بوده و حکومت نماینده اجتماع باشد . بنا بر این در حکومتیکه برای افراد امکان نوومیزات انسانی و شگفتگی و تجلی شخصیت او وجود نداشته باشد . باید گفت در آن حکومت آزادی وجود ندارد . نتیجاً در هر اجتماعیکه سدی برای تحقق شخصیت افراد بوجود آید در آن اجتماع آزادی نمیتواند تحقق پیدا نماید . باید توجه داشت بقول ارسطوفیلسوف بزرگ یونانی :

دخلالت مستقیم فرد در اداره امور اجتماعی حق او است.

هر رژیم وایدئولوژی اعم از سیاسی و مذهبی این حق را سلب و یا محدود ببورد معنی نمایید در آن اجتماع حکومت ملی هم به مفهوم واقعی خود نمیتواند بوجود بیاید. برای اینکه استقلال و حاکمیت ملی آن است که کلیه افراد یک کشور بطور آزاد و مساوی در سرنوشت کشور خود دخالت نمایند و هیچ دسته داخلی از آنان این حق را سلب ننماید.

بنابراین اگر عده قلیلی نسبت به جماعت کشوری که در هیچیک از کشورهای کمونیستی از ۳ الی ۳۰ درصد جماعت تجاوز نمی نماید اکثریت قاطع ملتی را بسوز و جبر و اداره پیروی از عقاید خود نمایند نمیتوانند مدعی آزادی و آزادیخواهی بوده و ادعای داشتن حکومت ملی نمایند. چون چنین ادعائی با هیچیک از مبانی دموکراسی و آزادی انسانها تطبیق ننماید.

اصولاً میتوان گفت استقلال هر ملتی منوط به داشتن حکومت ملی است و تحقق حکومت ملی مشروط بدان است که افراد آزاد باشند و متساویاً در تعیین مقدرات جامعه شرکت کنند.

بهمنی لحاظ در حکومتها ای استبدادی و دیکتاتوری اعم از کمونیزم نازیسم فاشیسم - فالانژیسم و استبدادی - چون فرد محکوم وزبون قدرت است و این محکومیت و محدودیت مانع از تجلی شخصیت افراد و دخالت آنان در سرنوشت اجتماع میگردد. لذا حکومت ملی و دموکراسی شکل حقیقی خود را پیدا نکرده و خواهی نخواهی به فساد و ظلم غیر انسانی انجامیده و بضرر اکثریت قاطع ملت تمام میگردد.

تجارب عملی حکومت اقوام و ملل مختلف نشان داده است اگر پایه حکومتی برآراء ملی بنا نشود به خود کامگی و استبداد رای فردی و یا به استبداد و دیکتاتوری اقلیت محدود میرسد و اصولاً استبداد و دیکتاتوری هرگونه باشد چه فردی و چه دسته جمعی مخالف استقلال و حاکمیت ملی است برای اینکه مستبدین و دیکتاتور هادست به اقداماتی میزنند که مخالف منافع ملی و انسانی میباشد. تاریخ نشان داده است که حتی فیلسوفان بزرگ هم وقتی قدرت استبدادی پیدا مینمایند به خطاب میروند و در این مورد بهترین نمونه هارکوس اورلیوس

قیصر حکیم و فیلسوف رم است.

طبیعی است موقعیکه فرمانروایان حکیم مر تکب خطا میگردند مستبدین غیر حکیم از ارتکاب خطاهای بزرگتر مصون نخواهند ماند .
در مورد دیکتاتوری عده معده هم - عالم بشریت تجربه های تلخ و ناگواری دارد و میتوان گفت این اقلیتها نیکه موقعنا حاکم برسن نوشت ملیونها انسان گردیدند مر تکب چنان جنایات هولناک و دشمنتزا شدند که نام بردن آن جنایتها هم رنج آور است .

عالم بشریت با دادن قربانیهای بسیار توانست این سدهای غیر انسانی را بعضی ها را کاملاً شکسته و بعضی هارا متزلزل نماید .
بنا بر این باید حکومت در راهی قدم بردارد که مخالف حقوق انسانی نباشد حاکمیت باید بر پایه استقلال و آزادی سیاسی و اقتصادی استقرار یابد تا ملت از گزند دیکتاتوری درمان ماند .

ولی باید توجه داشت قوام ویبات حکومت ملی منوط به هشیاری و توجه مردم بحقوق فردی و آمادگی برای دفاع از حقوق فردی است .
تجربه گرانبهای تاریخ را باید از یاد برد که آزادی را کاغذ و مرکب که بصورت قانون درمیابد نمیتواند ثبت نماید ، برای استقرار آزادی لازم است :
اولاً - انسانها بدانند آزادی چیست ؟

ثانیاً - از جان و دل خواهان آزادی باشند .
ثالثاً - همت و شجاعت - دفاع و پاسبانی از آزادی را داشته باشند .
رابعاً - تنفر مردم به ظلم و جاپلوسی و تملق جلب گردد .
خامساً - عشق با صاف وعدالت و آزادی و مساوات در مردم بوجود آید .
بطور کلی میتوان گفت بنای آزادی و مساوات در مردم بوجود آید .
چون انسان آزاد و مساوی آفریده شده و میل دارد که آزاد و برا بر زندگی نماید لذا باید هیئت اجتماع به معنی دیگر حکومت منتخب مردم محافظه کنگهیان این آزادی و مساوات باشد .

کثیم انسانها باید بدانند آزادی چیست ؟ آزادی بطور خلاصه عبارت از این است که :
اولاً - مانع و قید و بندی برای نمو و شگفتگی شخصیت و نیک بختی انسان وجود نداشته باشد .

ثانیاً – افراد در حقوق برابر بوده و پتوانند متساویاً استعداد و قوای نهفته خود را پرورش دهند .
بنابراین میتوانیم نتیجه بگیریم که جوهر دموکراسی آزادی و مساوات است .

درهیئت اجتماعی که آزادی نیست و تحقق سعادت و حیثیات انسانی پنداری است واهی و در اجتماعیکه حیثیات شریف ترین مخلوقات یعنی انسان ارزشی نداشته باشد – آن اجتماع نمیتواند یک اجتماع مترقی و متمدن باشد .
طبیعی است در آزادی همه افراد یکسان نمود نمیکنند ولی همه به کمالی که استعداد آنرا دارند میرسند . آزادی باید باشد تا همه افراد شخصیت های متنوع خود را بروز داده و به تکامل برسانند و شخصیت های گوناگون است که منشاء و شرط اساسی تمدن و فرهنگ میباشند .
جلوه های رنگارنگ تمدن جز جلوه های شخصیت افرادیکه آن تمدن را ساخته اند چیز دیگری نیست .

بنابراین اگر اکثریت یا اقیتی حق داشته باشد راه ورسم و عادات و آداب خود را بر مخالفین خود تحمیل نموده مانع از تجلی شخصیت آنان گردد باید قبول کرد عالم بشریت از بهره مند شدن نبوغ شخصیت های مخالف محروم خواهد شد .

تاریخ نشان میدارد کسانیکه روح بشر را از زندان خرافات رهائی بخشیده و تاریکی جهل را شکافته و عالم بشریت را روبره ترقی و تمدن برده اند همیشه در آغاز دراقلیت بوده اند .
تحقیق آزادی منوط به بردباری واستقامت اظهارات مخالف و در کنار آن و انصاف در قضاوت است .

بر همه مسلم است که هیچ انسان و دسته مصون از خطأ نیستند بنابراین بزور خاموش کردن عقیده مخالف در کادر استقلال و حاکمیت ملی و مجازات کردن آنان بجز عقیده ایکه دارند خیانت نسبت به عالم بشریت است .
اگر بشریت به پیشنبانی و دفاع از عقاید نوآورندگان برنمی خاست بشر امروزی از تعلیمات فلاسفه و دانشمندان بزرگ سیاسی و اجتماعی محروم مانده و راه نویی در تمدن بشری باز نمیگردد .

باید قبول کرد هیچگس حق ندارد خود را قیم و سپرست افراد بالغ و عاقل دیگر بداند با هیچ دلیل و بهانه ای ستمگری یکی یا دسته ای را بردیگری

یا بر دیگران توجیه نمیتوان کرد.

اصولاً ستمگری اقلیت به اکثریت و اکثریت به اقلیت هر دو وحشت انتگیز است و تا آزادی نباشد اجتماعات و احزاب و اتحادیه های کارگری آزاده هم نمیتواند بوجود بیاید.

هم چنین سلب حق آزادی و مساوات یا محدود نمودن آن به چهار چوبه معنی جهت تغییر و تأمین منافع دسته و طبقه خاصی از اجتماع برخلاف اصول آزادی و مساوات بوده قابل توجیه نمیتواند باشد.

فقط یک اصل مسلم در آزادی وجود دارد و آن این است:

که آزادی هر فردی تا حدودی مشروع است که سلب آزادی از دیگران ننموده و مضر با جامعه نباشد.

چون دامنه این بحث وسیع و منظور ما فعلاً اشاره کلی به این موضوع میباشد. لذا به این مختصر اکتفا کرده فقط توضیح میدهیم که آزادی مذهب و مطبوعات و امنیت مالی و جانی و قضائی متفرعاً آنرا تشکیل میدهد و مجموع اینها آزادی سیاسی و مدنی است که پایه اصول حقوق فرد بر آن نهاده میشود و بقول حکماء فرانسه تحقق مساوات اجتماعی منوط بدان است که کلیه امتیازات اعم از نسب نژادمندی و ایدئولوژی رایکباره بدست فراموشی بسپاریم و منحصر آفضیلت و هنر و دانش شخصی را معيار سنجش مقام اجتماعی آدمی بدانیم.

تصور میرود با توضیحاتی که داده شده تا حدودی منظور ما از حکومت و نحوه آزادی روشن شده باشد و اینک بحث خود را تحت عنوان دیکتاتوری و کمونیزم ادامه میدهیم.

قیهوارد